

Paradijs in gevaar

Immigratie en toerisme bedreigen de Galápagosarchipel

Boobie's met blauwe voeten, fregatvogels met felrode keelzakken en prehistorische reptielen als zeeleguanen en reuzenschildpadden. Paardebloemen als bomen, imposant vulkaanlandschap en zeeleeuwen die in helder oceaانwater met je mee snorkelen. Voor de echte natuurliefhebber vormen de Galápagoseilanden het laatste onbedorven ecologische paradijs op aarde. Voor hoe lang nog? Agressieve insectensoorten van het vasteland, overbevinging en landschapsvernietiging bedreigen de 'etalage van de evolutie'. SNP.NL sprak met biologe en Galápagosreisleader Caroline van der Mark over echte natuur, hebzucht en hoop op redding.

Foto: Arno Luft

Wat maakt de Galápagoseilanden zo uniek?
Caroline van der Mark: 'De Galápagosarchipel is een plek die zich helemaal onttrekt aan deze wereld. Het klopt daar niet qua tijd. Het voelt net alsof je in de oertijd stapt, de tijd van de dinosauriërs. Terwijl het gebied juist heel jong is. Het klimaat klopt ook niet. Je loopt op de evenaar in de tropen zonder schaduw, maar het water is ijskoud. Daardoor voelt de wind fris aan en is het na zonsondergang zelfs koud op het dek van je boot. Het is er ook helemaal niet tropisch idyllisch. Je ziet nergens witte palmstranden. Wel zwart, groen, koffie-met-melkkleur of rood zand. Het is er dramatisch en bizar, dat maakt het fascinerend. Elk eiland brengt je een totaal andere wereld. Geen dag is hetzelfde.

En dan natuurlijk de dieren. Die zorgen helemaal voor een gevoel van waar ben ik? Ze lopen of vliegen niet weg. Ze leven hun leven onder je neus. Wie kijkt er nou eigenlijk naar wie? Dat is zo'n bijzondere ervaring. De echte natuur is zo dichtbij. Enorm ontroerend. En heftig. Echte natuur is niet alleen maar mooi. Je ziet ook een

kleine zeeleeuw die in de steek gelaten is en daardoor verhongert. Of hij wordt in stukken gescheurd door een orka. Je ziet kuikentjes die het niet redden in een boobienest. Die heftigheid van de echte natuur raakt je.

Op Galápagos ben je weg van het leven van alledag. Dan hoef je niet zo veel meer. Alleen maar kijken. Daar is alleen de ruimte, de natuur en de zee om in je op te nemen. Op de Galápagoseilanden ervaar je de zuiverheid van het bestaan. Dat is ongeëvenaard. Het heeft me altijd diep geraakt. Ik heb mijn hart verloren

voor een waanzinnig mooie plek het is. Als ik dan thuis in Nederland ben, begint de heimwee toch weer aan me te trekken.'

De Galápagoseilanden staan op de lijst van bedreigde Werelderfgoederen. Wat is er aan de hand?

'In de afgelopen vijf, zes jaar is de immigratie en het toerisme naar de Galápagoseilanden enorm toegenomen. De natuur kan de druk van alle menselijke activiteiten niet aan. Vooral de immigratie vanaf het vasteland van Ecuador richt veel schade aan. Galápagos is een

denheid met de natuur en zijn zich niet bewust van de kwetsbaarheid. Ze hebben maar één doel: geld verdienen.'

Beperkt de regering de instroom dan niet?

'Beperkende maatregelen als het verplicht kopen van een retourticket en het inleveren van het paspoort houdt zulke mensen echt niet tegen. Die vestigen zich op de eilanden en willen helemaal niet meer weg. Bij een volkstelling verschuilen ze zich in de heuvels. De tienduizenden mensen die zich de afgelopen jaren op de eilanden vestigden, beroepen zich nu al op rechten die ze helemaal niet hebben. Als er iets rechten heeft op de Galápagos, is het de al eeuwenlang aanwezige en kwetsbare natuur. Het doet me pijn om te zien hoe door hebzucht en onwetendheid van mensen de natuurlijke rijkdom wordt verkwanseld.'

Is het niet arrogant om als rijke Noorderling zo te preken?

'Ik kan me voorstellen dat het op de mensen daar zo overkomt, maar ik zie dat niet. De

Op Galápagos ervaar je de zuiverheid van het bestaan

aan Galápagos. Telkens als ik nu weer ga, denk ik: dit is de laatste keer. Ik kan niet aanzien hoe het naar de knoppen gaat. Het gaat echt heel hard nu. Totdat ik er weer ben en ervaar wat

provincie van Ecuador. De bloeiende toerismesector op de eilanden trok tienduizenden arme Ecuadorianen aan, op zoek naar een plek om te overleven. Die mensen hebben geen verbou-

Foto's: Ellen Wissink

Galápagos, walhalla voor natuurliefhebbers

Galápagoseilanden (letterlijk: Schildpadden-eilanden) is een provincie van Ecuador. De archipel bestaat uit dertien grote en meer dan veertig kleine eilanden die zich uitstrekken over een gebied van ongeveer 60.000 km². Het gebied ligt in de Grote Oceaan op 970 kilometer van de kust van Ecuador. De eilanden zijn van vulkanische oorsprong en vormen nog steeds een van de meest actieve vulkanische gebieden ter wereld. De eilanden zijn nooit met het vasteland verbonden geweest. Hierdoor is een in biologisch opzicht uniek gebied ontstaan, dat in 1959 Nationaal Park werd. In 1978 verklaarde UNESCO de eilanden, als een van de eerste natuurgebieden, tot Werelderfgoed, gevolgd in 1981 door het omliggende zee-reservaat.

De Galápagos Eilanden vormen onbetwist één van 's werelds belangrijkste biologische schatkamers. Door de geïsoleerde ligging heeft zich op de eilanden een geheel eigen flora en fauna kunnen ontwikkelen: prehistorisch uitzijende zeeleguanen, kruiden van boomformaat en natuurlijk de reuzenschildpadden waaraan de archipel haar naam dankt. En niet te vergeten de beroemde Darwinvinken, de vleugellose aalscholver

en de Galápagos pinguïn. De 'bewoners' kennen geen tot nauwelijks natuurlijke vijanden. Van zeer dichtbij laten de dieren zich in hun natuurlijke omgeving observeren en fotograferen.

Natuuronderzoeker Charles Darwin bestudeerde in 1835 de geologie en biologie van vier van de eilanden. De uitkomsten van zijn onderzoek leidden mede tot de door hem ontwikkelde evolutietheorie. In 1959 richtte UNESCO het Charles Darwin Research Station op met als doel het behouden van het Galápagos ecosysteem.

Slechts een paar eilanden - Isabela, Santa Cruz en San Cristobal - zijn bewoond. In 1950 woonden er 1.346 mensen. Nu telt men officieel 30.000 bewoners. Illegale immigratie maakt het werkelijke aantal hoger. In 1990 bezochten 40.000 toeristen de eilanden. Vorig jaar waren dat er 140.000. Toenemende menselijke activiteiten bedreigen de natuurlijke rijkdom van Galápagos. Op 26 juni 2007 luidt UNESCO de noodklok en plaatst het gebied op de lijst van bedreigde Werelderfgoederen.

Galápagoseilanden zijn zo uniek. Wat je daar vindt, zie je nergens anders. Dat zij uitgerekend op die plek zijn gaan wonen, betekent nog niet dat ze ermee kunnen doen wat ze willen. Laten we wel zijn. Die plek is van niemand. Galápagos kent helemaal geen oorspronkelijke bewoners. De Galápagosarchipel is van de aarde en van de dieren. Het is Werelderfgoed. In dit geval vind ik het niet arrogant. Ze zouden kunnen leren van de fouten die in de rest van de wereld al eerder zijn gemaakt.

En als het dan van Ecuador moet zijn. Prima, maar zorg dan dat je je souvenirs verkoopt in Quito, op het vasteland. Zorg dat je mensen krijgt die komen voor de echte waarde van Galápagos en dat je het beheer ontzettend zorgvuldig aanpakt. Als je daar meer geld voor nodig hebt, vraag je meer parkbelasting. Dan zet je niet meer winkels neer en laat je geen grote cruiseschepen het gebied in. Nu financiert Galápagos de andere toeristische gebieden in Ecuador. Tweederde van de opbrengsten van Galápagos gaan naar het vasteland. Galápagos is een goudmijn.

Onder invloed van buitenlands kapitaal ontstaan steeds meer economische activiteiten op Galápagos. Als het nou echt vanuit Ecuador

zou komen, kun je nog mededogen hebben. Dan hebben wij makkelijk praten vanuit Nederland. Zij moeten overleven. Het zijn echter grote buitenlandse investeerders die geld stoppen in hotels, restaurants, souvenirwinkels en zelfs bordelen. Het aantal hotels verdubbelde tot 66 in vijftien jaar tijd. Het aantal restaurants en bars nam toe van 31 naar 114. Die hebben belang bij steeds meer toeristen. Die willen alleen maar geld verdienen. De lokale bevolking wordt afgescheept met een fooi. Dat maakt het extra wrang.'

Wat is er veranderd in het toerisme?

'Vroeger bezochten per jaar zo'n 50.000 mensen, voornamelijk natuurliefhebbers, het gebied. Dat ging prima. De Galápagoseilanden zijn van oudsher goed beschermd. Je bezoekt het gebied vooral per boot en voor elke reis heb je een goedgekeurd vaarschema nodig van de parkorganisatie. Vanuit het idee om niet te veel boten op dezelfde plekken te hebben en zo de mensendruk te reguleren. Het aantal schepen werd gelimiteerd en het waren vooral niet te grote, meest lokale boten. Niemand gaat zonder een gids het park in en je blijft op de paden. Dat is een natuurlijke manier om het gebied te beschermen. De laatste jaren zie je een wereldwijde trend

dat iedereen overal naartoe wil. De Galápagos is onderdeel geworden van een bestemmingenlijstje net als Machu Pichu of de Piramiden in Egypte. Dat brengt veel meer toeristen en het zijn andere toeristen. Zo werden de Galápagoseilanden een van de bestemmingen van grote cruiseschepen. Voor de echte natuurliefhebber was een reis naar Galápagos dé reis van hun leven. De moderne 'mainstream' toerist gaat niet omdat de natuur hem zo interesseert. Die moet er gewoon zijn geweest. En in zijn kielzog komen planten en insecten uit alle delen van de wereld mee.

Ik verbaas me er ook over wat veel mensen allemaal willen tegenwoordig. Niemand vraagt zich af of het wel kan. Je wilt gewoon een zwembad met jacuzzi bij je hotel. Dat is de normaalste zaak van de wereld. Nu ook op de Galápagoseilanden. Alsof de echte natuurliefhebbers anders weg blijven. Waarom doorbreken we die kronkel nou niet op deze ene plek op aarde? Waarom is dat mislukt?'

Hoe zie je de schade terug in de natuur?

'Ik zie bijvoorbeeld vanuit de bus langs de weg het aantal geïntroduceerde planten op Galápagos toenemen. De nieuwste hit is koolzaad. Opeens zie je zeeën van geel koolzaad. Onge-

looflijk. Op dit moment zijn zo'n 650 inheemse insecten beschreven, maar ook net zoveel geïntroduceerde soorten. Dat geloof je toch niet? Die vreemde soorten verdringen de inheemse en dat draai je nooit meer terug. In het algemeen zien we de aantallen dieren en planten teruglopen. Overbevissing heeft de zeekommer bijna doen verdwijnen en onder de haaien in het gebied is een slachting aangericht. Alleen om de vinnen. Miljoenen haaien zijn van hun vinnen ontdaan en teruggegooid in zee. Wie doet zoiets?'

Praat je hier ook over met de lokale mensen?

'Natuurlijk. Die willen maar één ding: rijk worden. De lokale gidsen zijn tegenwoordig zelfs geen bioloog meer. Ze begrijpen niet hoe uniek het gebied en de natuur is. Ze hebben nauwelijks op school gezeten en spreken net genoeg Engels om een standaard verhaaltje uit een cursus te houden. Hun drive om gids te zijn, is geld verdienen om een auto te kunnen kopen. Elk jaar als ik daar ben, vragen ze me verwachtingsvol of ik al een nieuwe auto heb gekocht. Ze begrijpen het niet als ik vertel dat ik nog steeds genoeg heb aan mijn oude bak.

Ze dragen de essentie niet meer. Dat zie ik ook terug in de rigide manier waarop ze de regels

De boodschap van verbondenheid met de natuur verdwijnt

Foto: Ellen Wissink

Foto: Arno Luff

Foto: Arno Luft

Caroline van der Mark

Caroline van der Mark (48) is biologe. Ze werkt op freelance basis o.a. voor Ark Natuurontwikkeling, Naturalis in Leiden en in de boekhandel. Caroline is vanaf 1984 reisleader bij SNP en dé Galápagos specialist binnen de organisatie. Op veertienjarige leeftijd maakte een film over de Galápagoseilanden diepe indruk op haar. Ze besloot biologie te gaan studeren, waaronder marinebiologie op Curaçao. De magie van de Galápagosarchipel en het grote avontuur lonkte. Via een vlucht naar Colombia, een busrit dwars door het land naar Ecuador en drie dagen varen op een vrachtboot, bereikte ze Puerto Ayora op de Galápagoseilanden. Daar werkte ze op het Darwin onderzoeksinstituut, verkende de eilanden en verloor haar hart voorgoed aan het natuurparadijs. Heimwee en een groot gebrek aan banen voor biologen bracht Caroline in 1985 terug naar Galápagos. Als natuurgids voor de toeristen. Vanaf 2000 deelt ze haar passie voor en kennis over de natuur ook met SNP-reizigers tijdens natuurritten naar de Galápagosarchipel onder haar begeleiding.

hanteren. Ze reageren agressief als je ook maar een meter van het pad afgaat. Alsof het daarom gaat en niet om de geest van bescherming. De kleine boten mogen opeens geen visje meer vangen. Bij kleinschalig ecotoerisme hoort juist het vangen van je eigen vis. Ervaren wat het doodmaken en villen van een levende vis met je doet. Zien hoe de fregatvogels de ingewanden opvissen uit zee. Geen witte blokjes uit de supermarkt. Weten wat je eet. Nu krijgen de toeristen diepvrieskip. De boodschap van verbondenheid met de natuur verdwijnt. Een gemiste kans.'

Als het toerisme blijvend schade aanricht, moet SNP dan ook niet wegblijven?
'Dat vind ik erg moeilijk. In mijn hart geloof ik

dat het goed is als we vanuit SNP toch gaan. Het is goed als Galápagos gekend wordt, besproken wordt en we ons er verbonden mee voelen. Dan blijven we ook knokken voor bescherming. Dat klinkt misschien heel ideologisch, maar zo voel ik dat. Ik zie het gros van de SNP-reizigers als mensen die dat ook zo voelen, dragen en geloven. De betrokkenheid met de natuur die ik elke keer weer ervaar, is uniek. Zij zijn het ook die bij anderen bewustwording kunnen kweken.

Ik zie SNP liever elk jaar met zeer betrokken natuurliefhebbers naar Galápagos gaan dan die enorme Amerikaanse boten met 300 toeristen die er ook zo nodig geweest moeten zijn. De impact op de natuur van de reizen van SNP is

nihil vergeleken met wat zich daar nu afspeelt. In die zin heb ik niet het gevoel dat wij iets oplossen als we niet meer gaan. Dat zou alleen werken als helemaal niemand meer gaat, maar zo werkt de wereld niet. We kunnen ons beter sterk maken voor echt ecotoerisme op de Galápagoseilanden.

Je hebt in Nederland een club: 'Vrienden van Galápagos', waarvan ik bestuurslid ben. Met de donaties aan die stichting kunnen ze bijvoorbeeld een bewustwordingscampagne opzetten of een educatieproject starten, gericht op de jeugd op de eilanden. Zo'n club kan alleen iets uitrichten als meer mensen zich bewust worden van de waarde van de Galápagos en bereid zijn om daar actief steun aan te verlenen. Door de

eilanden op een educatieve en bewustmakende manier te laten zien, kan SNP daaraan bijdragen.'

Kan een ramp worden voorkomen?

'Ik wil zo graag dat de Galápagosarchipel die ene plek op aarde blijft waar de natuur het voor het zeggen heeft. Ik heb ook heel lang gedacht dat het juist daar zou lukken. Galápagos ligt zo afgelegen, het water is koud en de stranden zijn helemaal niet aantrekkelijk voor massatoerisme. Galápagos zou alleen natuurliefhebbers aantrekken en de bescherming was goed opgezet. Het voelde altijd heel veilig.

Wetenschappelijk is er nog zoveel te doen. Het gebied wordt vaak 'het laatste paradijs', openluchtlaboratorium en evolutiekraamkamer genoemd. Daar zijn we nog lang niet mee klaar. Dat moet je koesteren. Al die eilandjes met een gelimiteerd ecosysteem zijn heel overzichtelijk en ideaal om belangrijk onderzoek op te doen. Misschien moet Galápagos, net als Antarctica, worden beheerd door heel veel landen die het eens zijn over de bescherming van het gebied.

Galápagos heeft veel erkenning in de wereld voor het bijzondere karakter van de eilanden. Iedereen die iets met het gebied heeft, kijkt met argusogen naar wat er gebeurt. Daarom staat het nu ook op de lijst van bedreigde Werelderfgoederen. Dat had natuurlijk nooit mogen gebeuren. Gelukkig helpt dat nu wel om aandacht te krijgen voor de bescherming van het gebied. Of dat gaat lukken moet ik nog zien.

Ik ben pessimistisch. Over de jungle en de koraalriffen zeggen we ook dat ze bewaard moeten blijven. Niemand trekt het zich echt aan. We vinden het wel jammer, maar voelen ons machteloos of zijn niet bereid om de prijs te betalen die nodig is om vernietiging te voorkomen. Je ziet het dichtbij huis ook bij biologische producten. Geweldig allemaal, maar we willen niet meer betalen voor natuurlijke voeding en levende landbouw. De vervreemding van de natuur maakt dat we het niet meer voelen. Alsof we zelf geen natuur zijn. Dan houdt het uiteindelijk op.'

Hoe beperk je het aantal toeristen dan? Galápagos alleen voor de rijken?

'Het moet in ieder geval weer terug naar de situatie zoals die altijd bedoeld is. De grens werd echter steeds opgerekt en vooral de laatste vijf jaar is van enige regulering geen sprake meer. Een bezoek aan de Galápagoseilanden is altijd onbetaalbaar geweest. Nooit goedkoop. Toch komen er altijd veel backpackers. Ik was voor mijn eerste bezoek ook erg ontgoocheld dat ik het ticket niet kon betalen. Ik ben toen maar op een vrachtschip gestapt en at alleen maar rijst. Als je wilt, kom je er altijd. Dan maar eerst een jaar werken. Ik vind het niet erg dat het duur is.

Misschien moet het niet om geld gaan, maar moet je eerst een soort 'eco-credits' verdienen voordat je naar de Galápagoseilanden mag. Eerst lever je een bijdrage aan de natuur in je eigen land. Daarmee verdien je het recht om dat bijzondere natuurgebied daar te bezoeken. Ik noem maar wat. Dat moet dan wel voor iedereen bereikbaar zijn. Bijvoorbeeld een dag wilgen knotten of geld doneren aan een natuurorganisatie. De gezamenlijke natuurorganisaties zouden dat dan moeten organiseren. Daarmee krijg je ook toeristen die zeer betrokken zijn bij de natuur. Als je rijk bent, kun je ook vakantie vieren op andere mooie plekken met meer comfort.

En wat moet op de Galápagos zelf gebeuren?

'Voor de beleving van de pure natuur op de Galápagos is minder mensen ook belangrijk. Het is nu soms erg druk. Niemand ziet de Galápagos nog zoals David Attenborough het ooit op televisie liet zien. Ik vind het ook tijd voor een discussie over het openen van meer plekken om te bezoeken. Nu zijn het er enkele tientallen. Misschien kunnen het er anderhalf keer zo veel worden zonder dat het slecht hoeft te zijn voor de natuur. In combinatie met een reductie van het aantal bezoekers tot maximaal 60.000 per jaar moet het mogelijk zijn om dit paradijs te behouden.

Lokale mensen kunnen dan misschien op kleine schaal toch iets van hoteltoerisme opzetten. De grote investeerders zul je met kracht van de eilanden moeten weren. Dat zal niet

SNP organiseert in 2008 een viertal groepsreizen naar de Galápagosarchipel. Ongetwijfeld kunt u Caroline op een of meerdere reizen als uw reisleder ontmoeten. Kijk voor meer informatie op onze website en zoek op de volgende reiscodes:

- Ecuador - Galápagos reiscodes 142053
- 16-daagse natuurritten vanaf explorer schip
- vertrekdata
- 10 juli
- 11 september
- 29 september
- 25 november

Meer informatie

Vrienden van de Galapagos
www.Galapagos.nl of bij het secretariaat (tel. 0313 421940)
of via het Wereld Natuur Fonds
www.worldwildlife.org/wildplaces/Galapagos.

eenvoudig zijn, maar essentieel voor een gezonde toekomst voor het gebied. Deze combinatie zal misschien werken, maar ik voel niet echt vertrouwen. Het is nog nooit gelukt op aarde. Geld en rijke mensen met macht winnen het altijd.'

Is het nog wel de moeite waard om naar de Galápagoseilanden te gaan?

'Ja joh! Het is nog altijd zó mooi. Je ziet zó veel! Als je de rust neemt. Ik neem de tijd om echt te kijken en te genieten. Ik trek altijd minimaal drie uur uit voor een bezoek aan een eiland. Andere groepen laat ik dan gewoon passeren, hun foto's maken en weer vertrekken. De meeste SNP-ers waarderen die rust. Die willen ook de tijd om te kijken en foto's te maken. Tussen zonsopgang en zonsondergang mag je overal op de aangegeven plekken verblijven. Mijn hart ligt op de Galápagoseilanden. Ik heb in de lava een scherf van mijn ziel verloren die altijd wacht tot ik 'm weer kom halen.' ♦

Vrienden van de Galápagos

De Nederlandse stichting 'Vrienden van de Galápagos' werd in 1993 opgericht. Zij heeft tot doel geld bijeen te brengen voor het behoud en herstel van de natuur op de eilanden. De stichting stuurt de donateurbijdragen naar de Charles Darwin Foundation. De vriendenverenigingen in diverse landen vormen samen met de Charles Darwin Foundation en de National Park Services het zogenaamde Darwin Network. Donateurs die jaarlijks minimaal 25 euro bijdragen, ontvangen twee maal per jaar de Engelstalige publicatie 'Galápagos News' en een Nederlandstalig bulletin met actuele aanvullende informatie. Naast het Darwin Network is ook het Wereldnatuurfonds al meer dan veertig jaar actief in de bescherming en het beheer van de natuur op en rond de Galápagoseilanden.

Foto: Ellen Wissink